

Жабоар

O'ZBEKISTON POCHTA VA TELEKOMMUNIKATSIYALAR AGENTLIGI NASHRI

1992 yil martdan chiqa boshlagan

2002 yil, 25 yanvar № 4 (489)

Sotuvda narxi erkin

ЗАРУР МАСЛАХАТЛАР БЕРИЛДИ

Ўрта Чирчиқ туманидаги "Тўйтепа" почта бўлимида аҳолига хизмат кўрсатиш ишлари кун сайин яхшиланмоқда. Бунда жамоага яратиб берилаётган қўлайликлар ҳам катта рол ўйнамоқда.

Яқинда Ўзбекистон почта ва телекоммуникациялар агентлиги Бош директори Абдулла ОРИПОВ ушбу почта бўлимига ташриф буюрди. У туман ҳокими Максим Тиллабоев ҳамкорлигида қайта таъмирдан чиққан почта бўлими биносини кўздан кечирди. Аҳолига кўрсатилаётган почта хизмати турлари ва уни такомиллаштириш йўлида қилинаётган ишларни таҳлил қилди. Шунингдек, почта хизматини юксак даражада кўтариш учун жаҳон андозасидаги янгиликларни жорий этиш, айниқса, Интернет тармоғига уланishi бўйича зарур маслаҳатларни берди.

Ў. САИДОВ,
Тошкент вилояти

Қундалик турмуш тарзини теле-фон, радиоалоқа ва почта хизмати-сиз тасаввур қилолмаймиз. Ушбу хизмат турлари халқимизнинг узони-ни яқин, өзирини енгил қилмоқда. Шунинг учун ҳам тармоққа эътибор-нинг барқарорлиги сақланиб келин-моқда. Айниқса, мустақиллик йилла-ри алоқа ва почта хизматини жаҳон андозаси даражасига кўтариш учун анча салмоқли ишлар қилинди. Хиз-мат кўрсатиш турларини кўпайтириш учун соҳага бевосита чет эл инвес-тициялари жалб этилмоқда. Ра-қобат майдонини уларни ташлашда ўзин-га хос ҳакамлик вазифасини бажармоқ-да.

тижада Узун, Сарюсиё, Шўрчи, Ол-тинсой, Шарғун шаҳарчасидаги ки-чик станциялар монтаж қилиниб, ишга тайёр қилиб қўйилган бўла-ди. Деновадаги марказий станция бил-дан боғланиш муаммоси ҳамон ечи-минин кутиб турибди. Ҳўш, бу муам-молар қачон ҳал этилади? Носоз ускуна ва ўз вақтида етказиб бери-лаётган оптик толали кабел маса-ласи ечиммай қолганига ким жавоб беради? Қолаверса, вилоятнинг ши-молий ҳудудидagi микозлар рақам-ли телефон станциясидан фойдала-ниш фурагинини қачонгача кутша-ди? Табиийки, бу каби саволлар ўзи-нинг тезкор ва амалий жавобини ку-

САРФЛАНГАН САРМОЯ САМАРА БЕРСИН

Маълумки, Никола-Тесла фир-маси билан ҳамкорликда Термиз шаҳрида АХЕ-10 русумли станция ишга туширилган эди. Натияжада шаҳарликлар ва меҳмонлар бир йўла тўртта рақамли станциядан фойдала-ниш ва дунёнинг истаган маъзил-и билан боғланиш имкониятига эга бўлишди. Бу яқин, албатта. Лекин шундай хайри ишнинг охирига ет-казилмай қолганини ташвишчи ҳол-ди. Гап шундаки, АХЕ-10 русумли станция шаҳарга яқин бўлган қиш-лоқларга ҳам хизмат кўрсатишни ке-рак эди. Афсуски, бундай бўлмади. Оқибатда Термиз туманига қарашли Дўстлик, Намуна, Янгиарик ширкат ҳўжаликлари телефон хизмати билан фойдаланиш борасида танг аҳволга тушиб қолди. Ҳозир бу ҳудуддаги ми-козлар ўз телефон апаратларидан деярли фойдалана олмайвапти. Ҳаф-танинг ҳар сешабга куни "Сурхонда-ри Телеком" ШПК қабулхонасига ке-лаётган фуқаролар орасида ариза ва шикоятчилар кўпайиб бормоқда. Чун-ки Термиз шаҳрига туташ бўлган Дўстлик, Янгиарик, Жайроҳона ва Намуна қишлоқлари билан боғланиш учун ўрнатилган ИКМ-15, ОВ-2.2 русумли ускуналар қўйилган бери ил-ламайди. Аҳолига автоматик равиш-да боғланишни техник имконият-лари яратилмаган. Катта миқдорда-ги чет эл сармоси ҳисобига Денов марказий станцияси қурилиб, ишга туширилган эди. Бироқ, станциялар-ро боғланиш учун олиб келинган РРЛ тизимининг носозлиги тубайли бу янгилик ҳам ўзини тўла оқдани йўқ. Устига-устак мольвий тан-глик вужудга келиб, станцияларро боғланиш учун зарур бўлган оптик толали кабел етказиб берилмади. На-

тиб турибди. Ўтган йили декабр ойи-да бўлиб ўтган йилвишида шунга ўхшаш етилган масалалар атрофи-ча таҳлил этилди. Ўзбекистон по-чта ва телекоммуникациялар агент-лиги Бош директорининг ўринбоса-ри А.Избосаров иштирок этган ушбу йилвишида вилоятдаги почта ва те-лекоммуникация корхоналари раҳбар-лари тармоқдаги муаммоларни рўй-рост айтишди. Усуусан, вилоят ра-дио ва телевидение узатиш маркази раҳбари Б.Қурбонов Сурхондарё-даги 133 та тоғоли қишлоғи телеви-зор кўриш, радио энгитиш имкония-тига эга эмаслигини, "Сурхондарё почтаси" АЖ директори А.Тураку-лов эса 5 та филиалдаги почта та-шийдиган машинанинг хизматга яроқсизлиги ва яна 86 та почта алоқа пунктининг оғишга эҳтиёж се-зилиб турганини таъкидладилар. Бу каби муаммо ва камчиликлар са-баби атрофда эрганиб чиқилди. Уларни бартараф этиш муддатлари кўрсатилиб, зарур чора-тадбирлар белгиланди. Ҳозир Давлат алоқа ин-спекциясининг вилоят бўлимида хо-димлари ана шу тадбирларнинг ба-жарилишини кузатиб боришмоқда.

Хулоса ўрнида шун айтишимиз мумкинки, сарфланган ҳар бир сўм самара берса, эътирозларга, ариза ва шикоятларга асло ҳожаат қол-майди. Шундай экан, ҳар биримиз ўз иш ўринида юксак масъулият билан ишлаб, мустақилликни му-стаҳкамлашга муносиб ҳисса қўнай-лик.

Ж. МУРОДОВА,
Давлат алоқа инспекциясининг
Сурхондарё вилояти бўлимида
бошқиси

2002 ЙИЛ, 27 ЯНВАР — ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI REFERENDUMI KUNI

Референдум — бу мамлакатда фуқаролар тинчлиги ҳамда миллатларро тотувлигини таъминлаш бўйича давлат олиб бораётган сиёсатга, демократик ўзгаришлар, иқтисодий ва ижтимоий ислохотларга одамларнинг муносабати қандай эканлигини аниқлаш имкониятидир.

Мустақилликнинг ўн йили да-вомийда Ўзбекистонда яшаётган бар-ча миллат ва элат вакиллари бир-дам бўлиб, шу юрт, шу Ватан орзу-умидлари, истиқболи учун қайгу-раётганлиги, бунинг ортида фуқа-ролар ҳамда келажак авлод бахт-са-одати етганлиги айни ҳақиқатдир. Умумхалқ референдуми ана шу во-қеликнинг рамзи ҳисобланади.

Референдум олдий, ўзбекиона тил билан айтганда халқ билан масла-

хатлашув, унинг фикрига му-рожаат, халқнинг давлат иши-га фаол аралашуви орқали то-монлар манфаати муштарақли-гининг ифодасидир.

Республика Олий Мажлисининг сўнги сессиясида давлатимиз раҳ-бари халқ дарди ва унинг эртанги истиқболини тасаввур қилиб, эртага ҳаёт бутунгидан ўн, юз чандон яқин бўлишини ният қилиб, ўтиш даври қийинчиликлари энди бошқа қай-тарилмаслигига ишониб, фуқаролар-даги муътадил кайфиятни ҳис этиб, уларни умумхалқ маслаҳати та-клиф этди. Бу Президентимизнинг халқ фикрига бўлган юксак ишончи ва ҳурмати ифодасидир...

27 январда ўтказиладиган умум-халқ референдумига Ўзбекистон по-чта ва телекоммуникациялар агент-лиги томонидан катта тайёргарлик кўрилди. Ушбу муҳим сийсий та-дбирни юксак савияда, уюшқоқлик билан ўтказиш учун Агентлик ва унинг жойлардаги барча корхона-лари раҳбарияти ҳамда ходимлари а-

тойдил ҳаракат қилмоқдалар.

Уюшқоқлик ва тарғибот ишларининг самараси натижасида ҳозир-гача республикаимиздаги мавжуд 7773 референдум участкаларининг 7022 таси тўла телефон апаратла-ри билан таъминланди. 78 та уяли телефондан фойдаланиш йўлга қўйилди. Телефонлаштириш муш-кул бўлган участкалардан маълумот-лар радиостанциялар орқали оли-нади. Бундан ташқари 282 та авто-транспорт воситалари билан хиз-мат кўрсатиш белгиланган. Шу-нингдек, жойларга референдум бюл-летенларини етказиб бериш ҳам Агентлик зиммасига юклатилган.

Референдум натижалари Мар-казий референдум комиссиясига компьютер орқали узатилади. Ушбу ишларнинг барчаси Марказий банк, "Ўзбектелеком" АК ва бошқа кор-хоналар ҳамкорлигида амалга оши-рилади.

Ўз мухбиримиз

Япония ОЕСФ жамғармасининг 12,7 млрд. йенлик кредити асосида республикаимизда телекоммуникация тармоқларини ривожлантириш ва қайта жиҳозлаш ишлари муваффа-қиятли яқунланди.

Қурилишнинг дастлабки босқичидаёқ томонлар иккинчи босқич ҳақида ўзаро манфаатли шартлар асосида музокаралар олиб бorgan эдилар. Ҳозир бу масалалар бўйича амалий тадбирлар амалга ошириш-моқда. Ушбу қилинаётган ишлар бор-сисида лойиҳа раҳбари, Ўзбекистон

ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЯЛАР ЯНГИ РИВОЖЛАНИШ БОСҚИЧИДА

уринбосари Ш. ОБИДХУЖАЕВ қуй-идагиларни сўзлаб берди:

— Ўзбекистон ва Япония ҳуку-матлари томонидан қабул қилган қарорларга кўра Япониянинг халқа-ро ҳамкорлик банки (ЈВIC) ҳамда Ўзбекистон почта ва телекоммуни-кациялар агентлиги 1999 йилнинг декабрида Ўзбекистонда телекомму-никация тармоқларини ривожланти-риш лойиҳасининг 2-босқичи бўйича меморандум имзоладилар. Кей-инчалик лойиҳада кўзда тутилган ишлар бажарилиши ва шу лойиҳа бўйича маслаҳат хизматлари кўрсати-ш учун халқаро танлов эълон қилинди. Танловда Германиянинг DEТЕСОМ, Япониянинг NITПN ва INFOSCOM компаниялари голиб дед тоғилди. Шартнома бўйича мас-лаҳатчилар "Ўзбектелеком" АК му-тахассислари билан бирга жойларда дастлабки ишларни бажардилар. Ус-куналарни жойлаштириш учун май-донлар аниқланди, оптик толали ка-белларнинг ётқизиш, радиореле алоқа линиялари жиҳозларини жойлашти-риш ва монтаж қилиш ҳақида тўрт босқич (лот) доирасида техникавий ҳўжжатлар тайёрланди.

Биринчи босқич бўйича Қора-қалпоғистон Республикасида абонент линияларининг 1000 тага қўпайи-

ши, 8500 абонент линиясининг алмаштирилиши, телефон стан-циялари сизимининг Бухоро вилоятида 9000, Хоразм вилоятида эса 4500 рақамга ортиши, 200 та аб-онент линиясининг алмаштирилиши, Навоий вилоятида АТСлар сизими-нинг 10500 рақамга кўпайиши, 1500 абонент линиясини алмаштириш кўз-да тутилган. Ҳаммаси бўлиб 25000 рақамли янги қувватлар ишга ту-ширилиб, 1200 та эскирган линия-лар янгисига алмаштирилди. Шу билан бирга Қаршида шаҳарларро телефон станциясини 2220, Фарғо-

ҲАМКОРЛИК УЎҚЛАРИ

қич, 37 FM радиоэшиттириш вос-ситаларини ишга тушириш, тар-моққа симсиз чиқувчи 4250 лини-яга мўлжалланган тизимни қуриш ишлари кўзда тутилган. Ушбу лойиҳани амалга оширишда қана-шиш ҳўқуқи учун фирмалар фаол рақобатлашдилар.

Эълон қилинган дастлабки тан-ловда иштирок этган чет эллик 29 фирма ва компаниялардан 11 таси малака танловига қўйилди. Бирин-

чи босқич бўйича 8, иккинчи бўйича 6, учинчи бўйича 5, тўртинчи

бўйича 4-8 компаниялар беллаш-дилар. Танлов комиссияси тақдим этилган талабномаларни диққат билан ўрганиб чиқди, мувофиқлашти-риш жараёни ўтказилди, матбу-отда эълонлар берилди, қатнашчи-ларга зарурий ахборотлар етказил-ди. Якунлови босқичда Япония хал-қаро ҳамкорлик банкининг 12,7 миллиард йен миқдорда ажратган кредитни юзасидан Ўзбекистон рес-публикаси телекоммуникация тар-моқларини ривожлантириш ва қайта жиҳозлаш лойиҳасининг иккинчи босқичи бўйича танлов эълон қилинди. Бу танловда Мишун, Мар-рубени, Мицубиси, Иточу, Ничи-мен, Камаемату ва бошқа компа-ниялар иштирок этдилар.

Республикаимизда хорижий ҳамкорлар билан бирга энг йирик лойиҳалардан бирининг амалга оширилиши телекоммуникация, радио, телевидение корхоналари-нинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, халқ ҳўжалиги ва аҳолига хизмат кўрсатишни тако-миллаштиришга, шунингдек замо-навий, илгор технологияларни кенг жорий этишга ва мамлакатимиз ра-ванқига хизмат қилади.

А. КУДИНОВ Эямб олди

"Тошкент телеграф-телефон станцияси" акциядорлик жамиятида узоқ йиллардан буён ишлатилиб келинаётган ARM-20 русумидаги шаҳарларaro автоматик телефон станцияси 2001 йилнинг 28 декабрида ишдан тўхтатилди.

Бу дунёда ҳамма нарса ҳаракатда, ўсиш-ўзгаришда. Фан-техника тараққиётини телекоммуникация тармоқлари, биринчи навбатда алоқа воситаларисиз тасаввур этиб бўлмайди.

Ўзбекистон алоқа хизмати бутун дунёда бўлганидек, ривожланишнинг барча босқичларини босиб ўтди. Соҳада дастлабки оддий коммутаторлардан тортиб фойдаланувчиларга улкан ҳақмида алоқа хизмати кўрсата олаётган шаҳарларaro автоматик телефон станцияларининг компьютер техникаси қўлланилган квазиэлектрон ва электрон турларигача навбат билан ишлатилиб келинмоқда.

Ўтган асрнинг 70-йилларида ARM-20 станциясининг монтаж ва соғлаш ишларини Л. Корф раҳбарлигидаги 4-қурилиш монтаж бош-

қармаси амалга оширди. Ҳақиқатда "Тошкент телеграф-телефон станцияси" бош муҳандиси Ф. Форшайт корхонанинг техникавий сўбаси бўйича масъул эди. Станция 1972 йилнинг бошларида ишга туширилгач, дастлаб 12 йўналиш бўйича автоматик алоқа йўлга қўйилди. Декадани-одинлаб ишловчи ва координат тизимидаги АТСлардан иборат бўлган ARM-20 станцияси "Тошкент шаҳар телефон тармони" АЖ мижозларига абонент телефон рақамини аниқлайдиган ёки абонентнинг керакли рақамларни териб бўлгач, ўз телефон рақамини териб орқали автоматик тарзда телефон алоқаси ўрнатилиши имконини берди. Дастлаб ARM-20 орқали бир кунда 500 атофрда сўзлашувлар амалга оширилган бўлса, кейинчалик қўшимча жиҳозлаш ва

станцияни тўлиқ ишлатиш натижа-сида бу рақам 3500 тага етди. ARM-20 ни сотиб олиш, ўрнатиш, соғлаш ва ишга туширишга кетган харажатлар дастлабки беш йиллик ўзини қоплатди.

ARM-20 станциясининг ишга туширилиши Тошкент ШАТСни автoмaтaтлашган йирик транзит тармоқ-

ниятлари мавжуд эди. Станциянинг 30 йиллик иш жараёнида сифат кўрсаткичи мунтазам яхши бўлишига эришилди. Станция имкониятларидан тўлиқ фойдаланилган йилларда унинг каналлари ва линиялари орқали алоқа хизмати кўрсатилмаган йўналишларнинг сони мингдан ортди. 90-йилларга келиб халқaro ало-

қатта муҳандислар М. Солиқова, М. Фелотова, С. Малишева, В. Винниченко, А. Слободенко, В. Грахов, катта муҳандис, кейинчалик цех бошлиғи Л. Бурцева, биринчи тоифали муҳандислар О. Иштоқина, И. Варламова, муҳандислар О. Романова, С. Яшина, Т. Татарова, станциянинг ҳозирги бошлиғи А. Саприкин ва бошқалар ўз ошларига қўйилган вазифаларни муваффақият билан адо этиб келдилар. Алоқда қайд этиш жоизки, ўтган ўттиз йил ичида ARM-20 станцияси Тошкент ШАТСнинг барча цех ва бўлимларига малакали мутахассислар етказиб берувчи масканга айланган.

Йиллар ўтмоқда. Техника тараққиёти ҳам жадал сурьатлар билан илгарилab кетаяпти. ШПТСда ARM-20 орқали ўтатишган барча хизматлари янги, замонавий АХЕ-10 ва EWSД станциялари бажара бошлади. ARM-20 эса 30 йил бeнyқoнд ишлаб, ўз бурчини бажарган ҳолда алоқа тарихидан жой олди.

С. МАЛИШЕВА

ARM-20 ТАРИХГА АЙЛАНДИ

нат тизимидаги АТСлардан иборат бўлган ARM-20 станцияси "Тошкент шаҳар телефон тармони" АЖ мижозларига абонент телефон рақамини аниқлайдиган ёки абонентнинг керакли рақамларни териб бўлгач, ўз телефон рақамини териб орқали автоматик тарзда телефон алоқаси ўрнатилиши имконини берди. Дастлаб ARM-20 орқали бир кунда 500 атофрда сўзлашувлар амалга оширилган бўлса, кейинчалик қўшимча жиҳозлаш ва

лардан бирига айлантирди. Транзит тармоқ ARM-20 орқали Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон ҳудудларига хизмат кўрсата бошлади. Алоқаларнинг сони кунига 60 мингга ташкил этди.

ARM-20 станциясида трафикни қайд этиш, боғланишлар сифатини назорат қилиш, станция қисмлари ҳолатини текширишнинг турли усуллари, сифат кўрсаткичлари бўйича қатъий ҳисобот олиб бориш имко-

қаларга чиқиш жорий этилди.

Станцияни талаб даражасида ишлатиш, унинг техник ҳолатини назорат қилиш, янги йўналишларни ишга тушириш, махсус алоқа хизматларини ташкил этиш муҳандис-техник ходимлардан юқори малака талаб этарди. Станцияга ўз умри ва меҳнатини бахш этган кишилардан цехнинг биринчи бошлиғи, алоқа устаси С. Иброҳимова, ARM-20нинг биринчи катта муҳандиси Б. Абрамов,

Телекоммуникация технологияси тараққиётига дунёдаги бирорта ҳам илмий тадқиқот муассаси Белл тажрибахонасидек улкан ҳисса қўша олмаган. Машҳур Lucent Technologies компаниясининг тарихий қисми ҳисобланган Белл тажрибахонасида росдан ҳам оламшумул кашфиётлар қилинган. Айнан шу ерда транзистор, лазер, қуёш элементи, ёруғлик

Уяли алоқа ва ўтказгичсиз локал тармоғи яратилди. Тажрибахона олимлари кенг қизимли тармоқ тизимаси соҳасига ҳам ўз ҳиссаларини қўшдилар. Уларнинг изланишлари туфайли биринчи йирик АМТ коммутатори яратилди.

Ҳозирда овоз ва музикали юқори сифатли, қисқа қизимли кодлаш, ўта сифатли телекўрсатувлар учун мульт-

БУЮК КАШФИЁТЛАР МАСКАНИ

нурлатувчи диод, рақамли электрон калит, алоқа йўлдоши, электрон рақамли компьютер, ҳаракатдаги уяли радиоалоқа, овозли кино, стереофоник овоз ёзиш каби қўлгина ихтиролар яратилган. Тажрибахонанинг олим ва муҳандис-техниклар 1925 йилдан буён 35 минг патент олганлар. Ҳозирги вақтда эса бу ерда кунига иккита ихтиро қайд этилмоқда.

Авалло икки оғиз сўз Lucent Technologies компанияси ҳақида. Компания асосан умумий ва яқна ҳолда фойдаланишга мўлжалланган телекоммуникация тармоқлари учун асбоб-ускуналар яратиш ва ишлаб чиқариш ҳамда уларни буюртмачиларга етказиб бериш билан шуғулланади. Шунингдек, бу ерда алоқа тизимлари ва дастур таъминоти, истеъмолчи ҳамда илоравий телефон тизимлари, маълумотлар узатиш тармоғи тизимлари ва микроэлектроника элементлари учун ҳам асбоб-ускуналар ишлаб чиқарилади. Компания 90 дан ортиқ мамлакатга ўзининг ваколатхона ва таянч ўриқларига эга. Аммо унинг илмий-тадқиқот маркази сифатидаги фаолиятини эса Белл тажрибахонасига дунёга машҳур қила олади.

У фундаментал ва амалий масалаларни ечувчи олимлар, тадқиқотчилар билан узвий алоқа бўлганлигига сифатли маъсулот яратиш мумкин деган тамойилга таянган ҳолда телекоммуникация технологиялари билан шуғулланган. Натيجада 1920-30 йилларда бу ерда телесигналларни катта масофага узатиш амалга оширилди, электрон рақамли компьютер, овозли киномограф учун дастгоҳ яратилди. 1940 йилларда тажрибахонада ўтказилган илмий-тадқиқот ишлари натижасида ахборот эришнинг икки буюк ихтироси — транзистор кашф қилинди ҳамда ахборот назарияси ишлаб чиқилди. Унинг 50 ва 60 йиллардаги энг муҳим ютуқлари қаторида эса қуёш элементи ва алоқа йўлдошининг яратилиши ҳамда лазер концепциясининг бунёдга келишини санаш мумкин. Шунингдек, дастурли бошқарува эга бўлган коммутация, автоматлаштирилган бошқарув ихтиро қилинди.

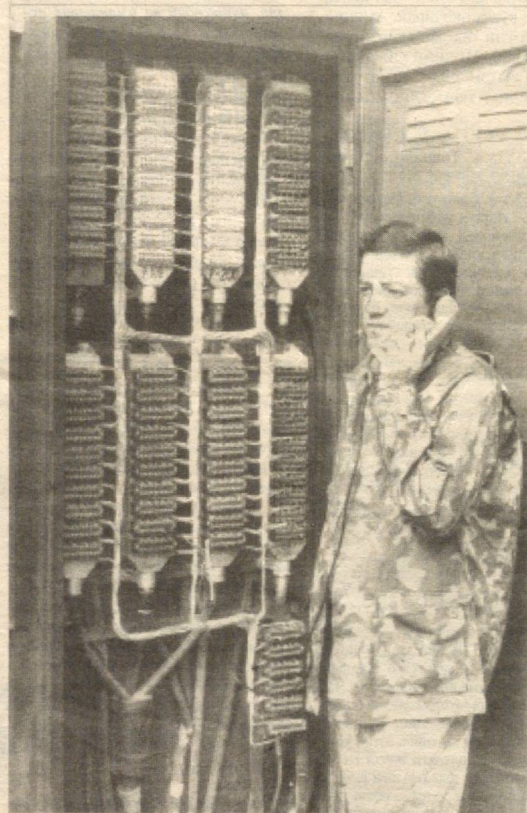
медиявий маълумотларни узатишда ҳаракатдаги ва ҳаракатсиз узатишларни бошқарувчи алгоритмлар ишлаб чиқарилмоқда. Сигналларнинг рақамли процесслари (DSP digital signal processor) соҳаси бўлган шахсий чакирув алоқаси, рақамли уяли радиоалоқа, рақамли телесигналлар ва овоз сигналлари амалга оширувчи микрокурилмалар яратиш борасида ҳам Белл тажрибахонаси етакчилик қилиб келмоқда.

Маълумки, мажур тажрибахонада транзисторнинг ихтиро қилиниши янги фан йўналиши — микроэлектроникага асос солинишига сабаб бўлди. Шунинг учун ҳам бу борда, яъни молекуляр заррачалар эпипакцияси ва зонали кесилш каби технологик жараёнларни ишлаб чиқариш бўйича кенг қўламда тадқиқотлар олиб боришмоқда.

Дунё бўйлаб Интернет хизмати-нинг беқисс кучайиши, маълумотлар узатиш тезлигига бўлган талабларнинг ортиши телекоммуникация операторларидан магистрал тармоқларининг ўтказувчанлик қобилиятини, тинмай оширилиши тақозо этмоқда. Мажур вазиятга фақатгина фотоника ёрдамида келиши мумкин. Шунинг учун Белл тажрибахонаси олимлари фотоника, аниқроқ айтганда ёруғлик оқимлари ёрдамида сигналларни узатиш тўғрисидаги фан билан жиддий шуғулланишмоқда.

Инсоният тараққиётига сезиларли ҳисса қўлиб келаётган Белл тажрибахонаси кашфиётчилари ҳамон изланишда. Айни пайтда улар истеъмолчилар эҳтиёжига мувофиқ оптик локал тармоқлар, оптик интерфейслар, модуляторлар, мосламалар ва уларни ташкил этувчи асосий қисмлар, кремний технологияси, пасив компонентлар, оптик тола ишлаб чиқариш, тўлқин узунлигини ўзгариши имконияти бўлган яримўтказгичли, вертикал резонаторли лазерлар, оптик электрон интеграл қурилмалар, оптик элементлар учун қисмлар ишлаб чиқариш билан фаол шуғулланиб келмоқда.

Ж. САИДМУРОДОВ тайёрлаган

Тошкентдаги 56/1-52 АТСлар электромонтери Гофуржон ОХУНЖОНОВ тажрибали алоқачи сифатида ҳамкасблари хурматини қозongan.

Т. ЛУТФУЛЛАЕВ олган сурат

"Хавар" газетаси ўз саҳифаларида корхона ҳамда ташкилотлар, хусусий фирмалар фаолиятига оид эълон ва рекламаларни, шунингдек, туғилган кун, никоҳ тўйи муносабати билан табрик-қутловларни, олди-сотди билан боғлиқ турли хил хусусий эълонларни чоп этишини маълум қилади.

Мурожаат учун телефонлар:

144-29-09, 136-36-42,
136-35-29.

Манзилимиз:

Тошкент шаҳри, А.Толстой кўчаси, 1-уй.
Тошкент Бош почтамати, Ўзбекистон почта ва телекоммуникациялар агентлиги биноси, 4-қават, 401,402- хоналар.

АЛОҚАЧИНИНГ ОДДИЙ БУРЧИ

Хуррам Раҳимов раҳбарлик қилган Кумқўрғон тумани почта алоқа бўлими ходимлари туман аҳолисига намунали хизмат кўрсатмоқда. Мавжуд 17 та почта алоқа бўлимининг малакали ҳамда тажрибали ходимлари томонидан 13 минг нафар пенсионер ва нафақачига 135 миллион сўм пул ўз вақтида етказиб берилмоқда. Айниқса Яраш Боболов, Турсуной Ҳайдарова, Юсуф Маматовлар бошқараётган бўлимларда почта хизмати яхши йўлга қўйилган.

Х. Раҳимов кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйишда синчков раҳбар ҳисобланади. Корхонада ёш кадрларни почта соҳасидаги хизматта кўниктириш, уларнинг шарт-шароитлари билан қизиқиш биринчи галдаги вазифага айланган. Шу мақсадда семинар-машгулотлар ўтказилиб, ёшларга почтада иш юритиш қоидалари борасида қимматли маслаҳатлар берилмоқда. Уларга муомала маданиятининг юксаклиги мижозлар сафининг кенгайишига хизмат қилиши алоқда уқтирилмоқда. Шунингдек, туман почта алоқа бўлими ходимлари фуқароларга пенсия ва нафақаларни тарқатиш жараёнида улардан электр энергияси, газ ва ичимлик сув бадалларини ундириш каби етти турдаги хизматни ҳам кўрсатишмоқда.

Хуррам ака ишда конъюнк раҳбар, уйда бахтли оила бошлиғи. Момахол ва билан тўққуз фарзандни тарбиялаб вояга етказишди. Барчаси эл корига ярайдиган йигит-қизлар бўлиб етиштишган.

— Агар оилангиз тинч-тотувлик бўлса, ишингиз ҳам бароридан келаверар экан, — дейди Х. Раҳимов. — Ростини айтсам, ҳар кунги кўчага яхши ниятлар билан чиқиб, уйга бир олам қувонч ва неваралар соғинчи билан қайтаман.

Ҳа, ўз касбининг фидойиси, тажрибали раҳбар, бағрикенг инсонгина ҳам оилада, ҳам жамолада аҳилликни, бирдамликни таъминлай олади. Энг асосийси, буларни оддий инсонлик бурчи деб билади.

Нортожи ЗИЁЕВ,
Сурхондарё вилояти

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

"Бўғара Мелсон" акциядорлик жамияти жамоаси корхонанинг текоф ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Олма ШУҚУРМАЕВАни тўққуз йиллик иш билан таъ қабарга мувофиқ раҳбар этибди. Унга сизнинг саломатингиз ва бағли-савобингиз, ишларида муваффақиятлар тилейди.

Бутун дунёга машхур, табобат илмининг султони Абу Али ибн Синони ким ҳам билмайди дейсиз. У ҳақда қанча китоблар ёзилган, фильмлар ишланган, турли афсоналар, ривоятлар тўқилган. Аммо кўпчилигимиз унинг муҳаббати ҳақида ҳеч нарса билмаймиз. Буюк ҳақим кимни севган?

Бухорининг Афсона қишлоғида туғилган Хусайн ҳақим сифатида анча танилиб қолган. У барчани бирдек даволай бошлагани ва тезда машхур бўлиб кетди. Унинг доврўғини эшитган қандолатпазнинг қизи Санам Ибн Синони гоийбона севиб қолади. Кечаю кундуз Аллоҳдан сўрайди, уни ёши биланнинг севгиси эди. Яратган қизнинг илтижолини қабул қилганими ёки тақдирда шундай бўлиши кераклиги битилганими, икки ёш учрашадилар. Ибн Сино бир кунни бозорда савдогардан битта китоб сотиб олади. Китоб жула ноёб ва қизиқarli эди. Китобфурушга раҳмат айтиш учун чоғланган Хусайнга савдогар китобни бир аёл сотиб бериш учун берганини, миннатдорчиликини ўшанга билдиришини айтади. Ибн Сино аёлнинг қаерда яшашини билгач, уни қидириб топади. Аёлга ноёб китоб учун яна пул беради. Санам эса ўша аёлнинг қўшиниси эди. Ёш ҳақим бу гўзал қизни илк бор шу хонадонда кўриб, ошиқи бекарор бўлиб қолади. Уларни тақдир азал ана шундай таништиради. Хар иккала ёш бир-бирларига тикилиб қолишади. Бегона уйда узоқ туриш одобдан эмаслигини билган ёш ҳақим уйни тарк этади. Шундан сўнг Хусайннинг тинчи бузилди, фикри-ёди Санамда бўлиб қолди.

Ибн Сино ўша қизни учратганидан сўнг бутунлай ўзгарди. Бу ҳақда у шундай ёзган: "Исми жасмига монанд экан ўша мастуранинг, сарвдек... Санам... чарос кўзлари, қарашлари, табассумио та-

раҳуми бир чўдек туши қалбим тўрига, энди ўртанурмен эртаю кеч, висоли умиди бирлан. Эй оламни яратган, не савдоларни солдинг бу бошимга. Тинч, осойишта юргон эрдим илму ҳикмат дардида, анга назарим тушдию, рўҳиятимда бемисл

ИШҚ ДАРДИГА ЧОРАСИЗ ТАБИБ

пўртана рўй берди. Энди на уйкум бор, на тушим, на тинчйитим, ҳаммаси йўқолди, иродамни эгаллади муҳаббат деган бир туйғу, бир дард. Қайдан келди ўзи бу, ё менга иноят қилдингму, Аллоҳ?"

Навқирон даҳонинг юрак дарларидан насрий оқ шеърлар битилди. Улуғларнинг муҳаббати ҳам мураккаб ўтаркан. Ўша кун, ўша гариб аёл кулбасида лобар қизнинг жамолини кўриб, шундай улкан ақл-заковат соҳиби лол бўлиб қолди. Бўлмаса у аёл зотиға қарамас эди.

Илм мулкида унга тенг келадиган ҳеч кимса йўқ. Дунё танийди, қадрлайди, севди. Ёзган рисолалари билан дунёга танилди. Кимсан табиб, файласуф, мунажжим, табиатшунос, шoir, адиб — Абу Али ибн Сино.

Хўш, ишқ дардичи?... Бедаво дардга йўлиқди-қолди. Уни қандай, ким даволайди? Ўша китоб сотувчисининг уйига бориб, юрак дардини тўкиб солди. Санамни чақириб келишни ўтинди. Уй эгаси қизни отаси билиб қолса, балюга қолишларини айтиди. Бир баҳона топинг, дея илтижо қилди Хусайн. Баҳонани бирга топишди. Бироқ Санам уйда йўқ экан. Балки уни излаб кетган-

дир. Табиб билмас, унинг дарди балки буниқиданда оғирроқдир.

Ошиқлик дарди бемисл эди. Ибн Сино муҳаббатнинг севиначу изтироблари ҳаммага ҳам бирдек насиб этавермаслигини билди. Ишқ туйғуси ноёб туйғу эрур. Дунёда муҳаббатсиз кишилар кўп. Уларнинг ҳаёти нурсиз. Ишқсизлар ҳаёт лаззатларидан маҳрумдилар. Гўзаллик, нафосат уларга бегонадир...

...Амир бедаво дардга йўлиқди. Уни бирон-бир табиб даволай олмади. Ниҳоят, Амирга Ибн Сино

● БУЮКЛАР МУҲАББАТИ

азоб-уқубатлардан ўртанган қалблар бу сафар ҳам бир-бирининг висолиға етишолмайди.

Узоқ муҳожирлик, доимий таъинқтар машхур табиб соғлиғига путур етказмасдан қолмади. Ибн Сино оғир бетоб бўлиб қолади.

Буюк аллома Ибн Сино бу оламни тарк этаётган шогирди Қора Турка шундай васият қилган экан:

"Менга қара, азизим, сента илтижойим шулки, Бухорога бориб, қандай бўлмасин, ҳаётки ер остидан

бўлса ҳам бир оғизини топурсан, англадингму? Эшитиб ол, боқиранинг исми Санам. Бухоролик Масъуд қандолатпазнинг қизи. Мен унга уйланмоқчим эдим. Афсус, тақдир экан, насиб этмади. Мана бу ҳамёндаги тиллоларни ол, бутун бойлигим шу, аёлга берурсан. Мендан салом айт, дегилки, мен уни жон-дилдан севаб эдим... уқиндим, севадим..."

Буюк табибнинг сўнгги васияти амалга оширилди. Ибн Синонинг вафот этганини Санамга етказилди.

...Бухоро кўчаларида бир телбаноме аёл пайдо бўлиб қолди. Одамлар ақдан озган бу аёлни ҳайдамас, унга ачиниб кўзларига ёш олардилар. Негаки... негаки, телба аёл инсонлар қалбидан аллақачон жой олган буюк табиб — Ибн Сино ҳақида тўқилган турли ривоятларни сўзларди... У Санам эди.

Инсониятнинг ҳар қандай дардига малҳам топан, бироқ ўзининг қалб оғриғига илож тополмаган буюк табибнинг муҳаббати ана шундай ниҳояланганди.

Иzzат АҲМЕДОВ тайёрлади

МУАССИС:
Ўзбекистон почта ва телекоммуникациялар агентлиги

Бош муҳаррир:
Шодмон ОТАБЕК

ТАХРИР ҲАЙЪАТИ:
Шомансур ОБИДУЖАЕВ
Шухрат ЖАББОР
Анатолий КУДИНОВ
Иzzат АҲМЕДОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Мирпўлат МИРЗО
Рустам ҚОСИМОВ
Қуролбой ТЎЛЕБОВ
Ёқубжон ХЎЖАМБЕРДИ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:
Саидмаҳмуд АКБАРОВ
Шохруҳ АКБАРОВ
Ортиқбой АБДУЛЛАЕВ
Меҳмонкул ИСЛОМУЛОВ
Тўлқин ЛУТФУЛЛАЕВ
Бобохон ШАРИФ

МАНЗИЛИМИЗ: 700000,
Тошкент-35, А. Толстой кўчаси, 1.

ТЕЛЕФОНИМИЗ:
136-36-42, 136-35-29,
144-29-09.
Факс: 136-36-42.
ИНДЕКС: 64600
ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Тахририятга келган қўл-ёзмалар (2 ораликда, 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди. Мақола-лардаги фикр-мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар зиммасидадир.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00011 рақам билан рўйхатга олинган.

Буюртма № Г-79.
9705 нусхада чоп этилди.
Офсет усулида босилди.
Бичими А-3, ҳажми 1 босма табак.
Газета тахририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ БОСМАХОНАСИ.
Манзили:
Тошкент шаҳри,
«Буюк Турон» кўчаси,
41-уй.

Босишга топширилди — 18.00
Босишга топшириш вақти — 18.00

1 2 3 4 5 6

Қиш атрофга оппоқ сеп ёйган, Қор остида адир ҳам мудроқ. Фақатгина мағрур арчалар, Довмигдай яшил ва уйғоқ!

КУЛГИ - МИСОЛИ ОФТОБ

Кулги — мисоли офтоб: у инсон юзидан қиш қаҳрини олиб ташлайди.

В. ПОГО
Ҳазил-мутойишдан кечма. Атирзулга муаттар буй қанчалар зарур бўлса, одамга ҳам ҳазил шу қавар зарурдир.

Ж. ГОЛСУОРСИ
Ҳозирча имкони бор экан, вақтичог яшанг.

СЕНЕКА
Ҳазил — теран туйғулар ҳозиржавоблигидир.

Ф. ДОСТОЕВСКИЙ
Фақат нодонларгина қўлмай яшайдилар.

М. ПРИШВИН
Оламнинг гули — ҳамisha қувноқ оқим. Разиллар камдан-кам қувноқ бўладилар.

М. ГОРКИЙ
Бирор марта ҳам қўлмаган кузингиз — сиз учун йўқотилган кун.

Ж. ПОГО
Ҳазил — ҳордиқ бўлгани учун ҳам асабларни мутойишлайтиради.

АРАСТУ
Кулгидан бардамлик тузилди.

Л. ТОЛСТОЙ

БИРИНЧИ ЛУГАТ

Биринчи шахмат луғати 1825 йили Барселонада босиб чиқарилган. Бу Хуан де ля Торре томонидан тузилган "Шахмат маълумотномаси ва атамалар луғати"дир. Унда шахмат ўйини қоидалари, спортнинг бу турига оид атамалар изоҳи, тахтанинг тўла ва айрим катакчалари тасвири келтирилган, отнинг бир катакчадан иккинчисига сакраб ўтиши кўрсатилган.

БИТМАС-ТУГАНМАС ЖУМБОҚ

Аргентинанинг машхур ёзувчиси Хорхе Луис Борхес шахматни "бир-бирига ўхшамаган миллионлаб китоб яшириниб ётган, имконияти чексиз, битмас-туганмас жумбоқли кутубхона"га ўхшатади.

НОДОН ТОМОШАБИН — МАЙМУН

Шахмат мавзуидаги ягона масал XVIII аср немис шоири С. Ф. Геллерте қаламига мансуб. "Маймун" деб номланган бу масалида у 64 катакли тахтада баҳх юритаётган рақибларга қандай юриш қилишини айтиб турган нодон томошабинлар устидан кулади.

ҲАРОЙИБ РЎЙХАТНОМА

Гаагадаги қироллик кутубхонасида дунёдаги энг йирик шахмат адабиёти йиғилган. У таниқли голланд муаммочиси Немеернинг шахмат кутубхонасидаги 1000 дан кўпроқ, тарихчи Антоний ван дер Пинденнинг 800 та ноёб шахмат китобларидан иборат.

1972 йилда қироллик кутубхонаси томонидан қачонлардир босиб чиқарилган шахмат адабиётлари рўйхатномаси нашр этилди. У шу ондаёқ кам учрайдиган ноёб асарга айланди.

ИККИ ЁҚЛАМА ТЕЖАМ

АМЕРИКАлик таниқли кинорежиссёр Стэнли Кубрик Лондонда чиқадиган "Дейли экспресс" рўзмонасида берилган сўхбатда фильм устида ишлаётган кезларда эртаси кунни студияда нима иш қилишни лозимлигини кечаси ҳар тарафлама чамалаб олишини айтиди. "Қачонлардир ёшлик йилларимда шахмат мусобақаларига шу тарзда тайёрларлик кўрардим, дея ҳикоя қилади, Кубрик. — Бу шахматда вақтни тежашга, режиссёрлик ишимда эса ҳам вақт, ҳам пулни иқтисод қилишга ёрдам беради".

● Шахмат оламида